

RENTGENOFLUORESCENČNÍ ANALÝZA

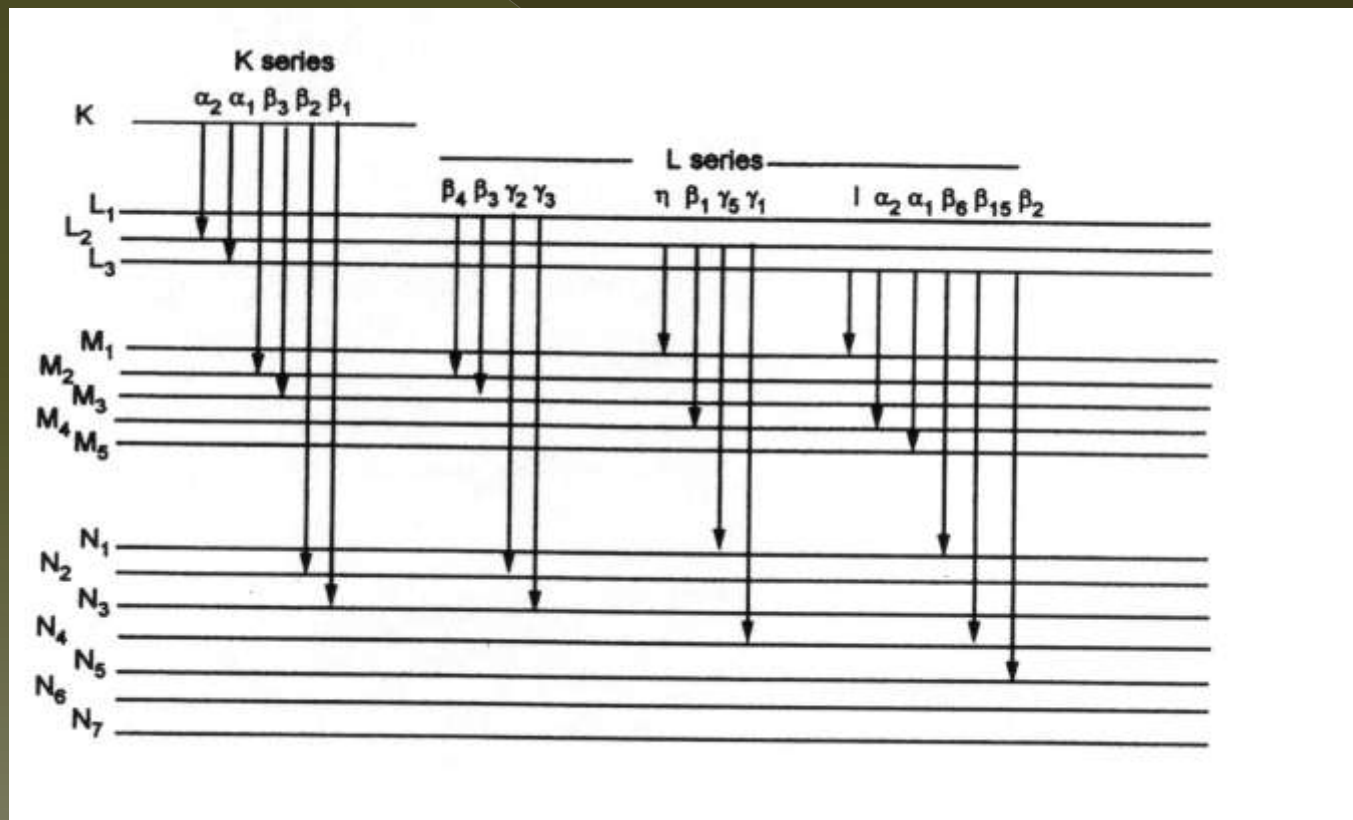
Petr Koza
Eva Hrdličková
Adéla Hrdličková

OBSAH

- ◉ Princip metody
- ◉ Využití
- ◉ Možnosti měření a jejich vlastnosti
- ◉ Stanovení složení mince 20 Kč
- ◉ Inkoust z pergamenu
- ◉ Keramický střep
- ◉ Závěr (shrnutí)

PRINCIP METODY

- Rentgenové záření > fotoefekt > vakance > charakteristické záření

VYUŽITÍ

- Archeologie
  - Archeometrie (stanovování stáří)
  - Pravost dokumentů
- Geologie
  - Obsah v rudy
- Zviditelňování nápisů

VÝHODY A NEVÝHODY METODY

- + Nedestruktivní
- + rychlé
- + univerzální (použitelné na různé artefakty)
- + přenosné
- Jen pro $Z > 20$
- Chyby metody (zpětně rozptýlené záření)
- Neidentifikuje o chemickém složení

BUDÍČÍ ZDROJE

Rentgenka,
synchrotron

- Velice drahé

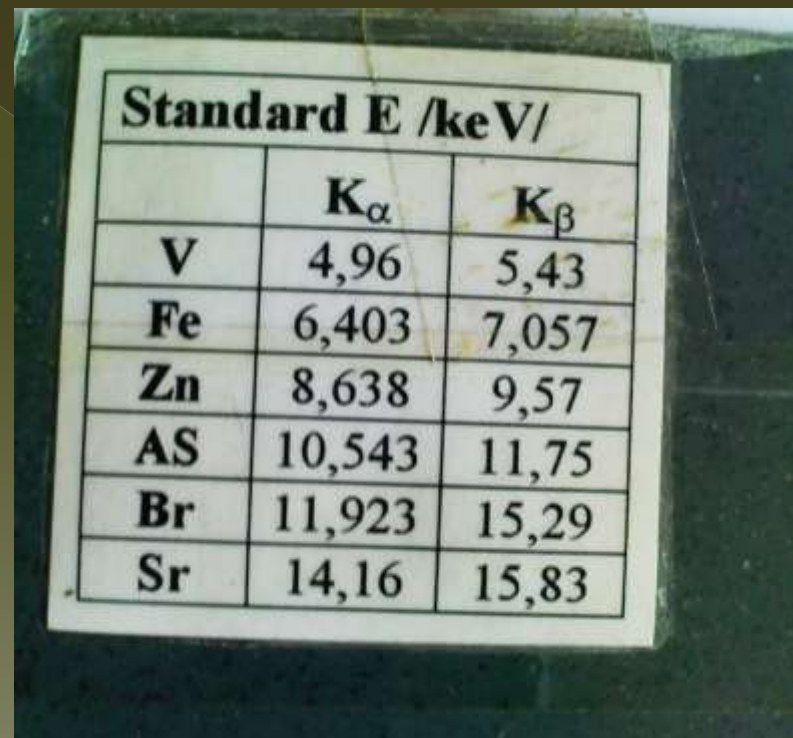

Radionuklid

- Levné
- Lehké
- Vhodné pro práci v terénu
- Nedají se vypnout

ENERGETICKÁ KALIBRACE

- Destička se známým složením
- budící zdroj ^{238}Pu

The image shows a photograph of a calibration standard card. The card is white with a black border and contains a table of energy values for various elements. The table is titled "Standard E /keV/" and has three columns: the element symbol, the K α energy, and the K β energy. The elements listed are V, Fe, Zn, AS, Br, and Sr. The energy values are given in keV.

	K α	K β
V	4,96	5,43
Fe	6,403	7,057
Zn	8,638	9,57
AS	10,543	11,75
Br	11,923	15,29
Sr	14,16	15,83

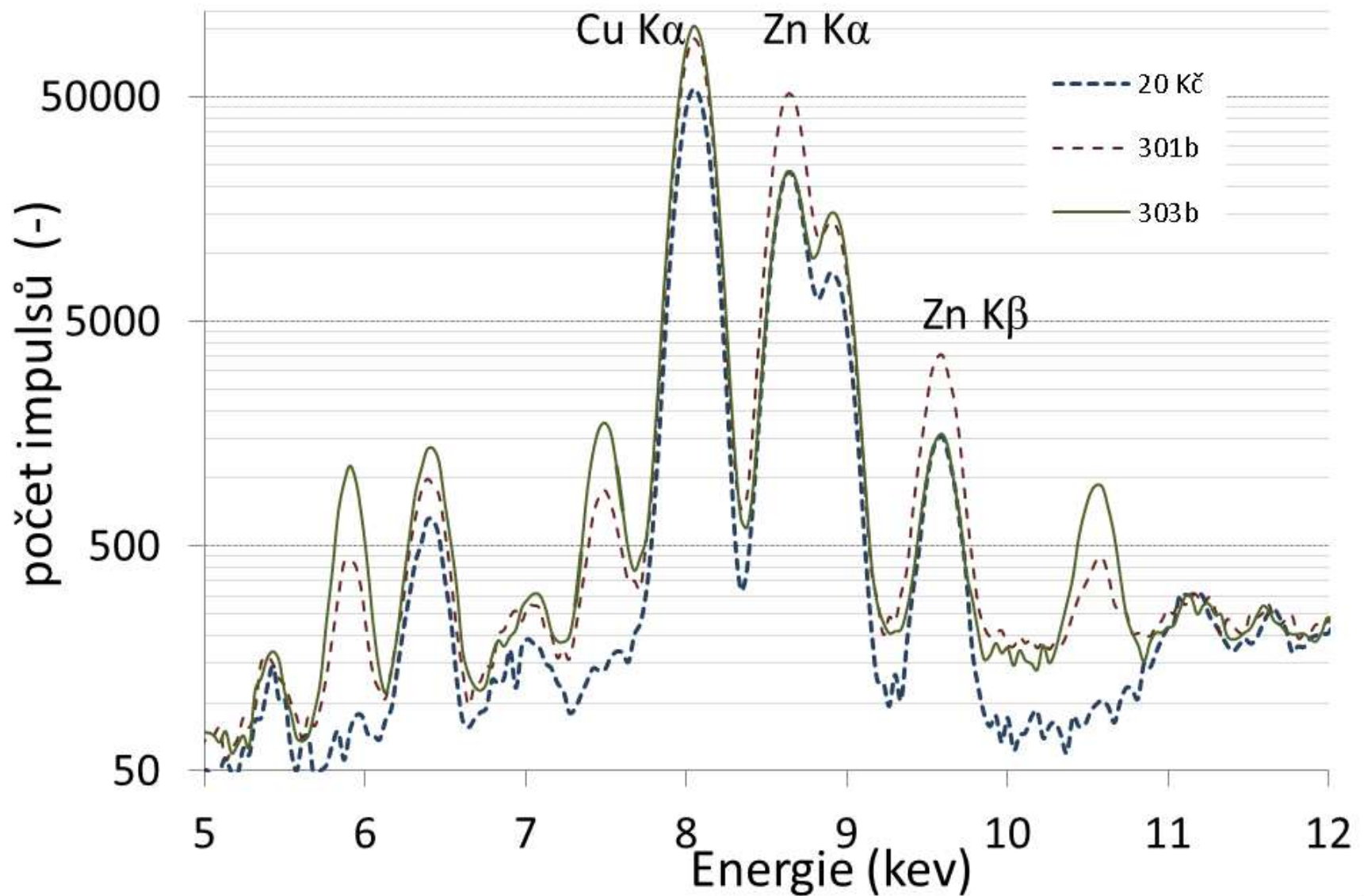
STANOVENÍ SLOŽENÍ MINCE 20Kč

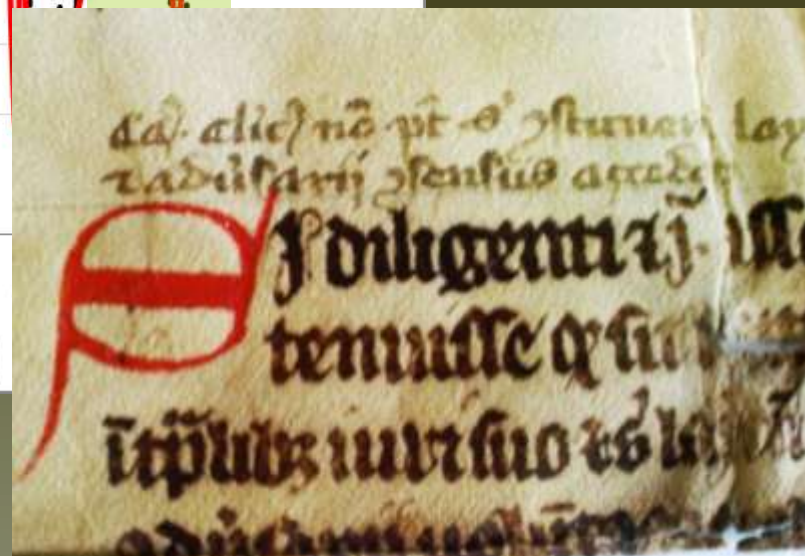
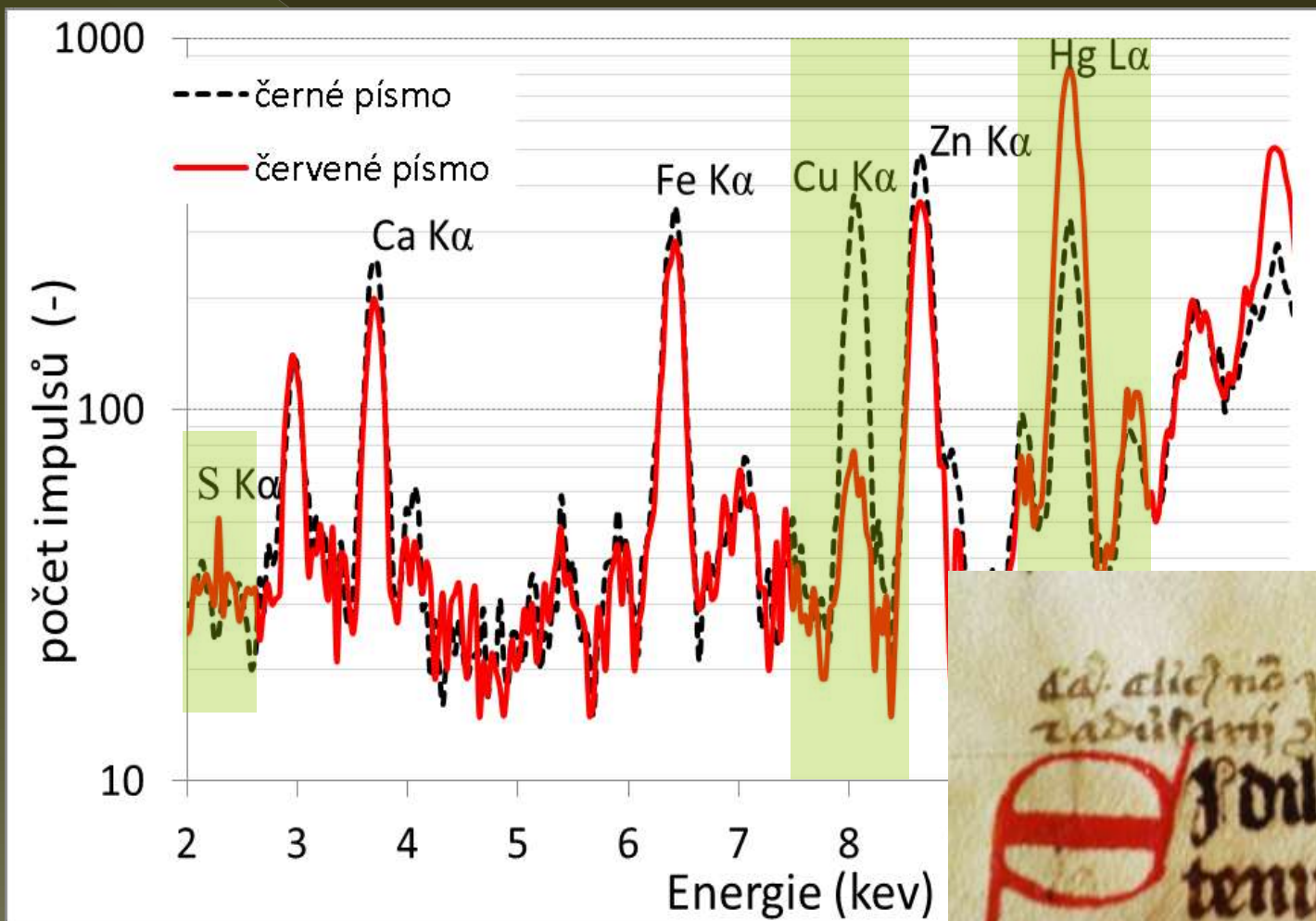
- Použity čtyři různé standardy
  - > Známé zastoupení Cu a Zn
- Vytvořena křivka závislosti odezvy měření na obsahu Cu a Zn
- Stanoven obsah Cu a Zn v 20 Kč
  - > Cu 74,68 %
  - > Zn 25,32 %
- ČNB udává: 75:25 s tolerancí ± 1 %
- Dobrá shoda měření a skutečnosti

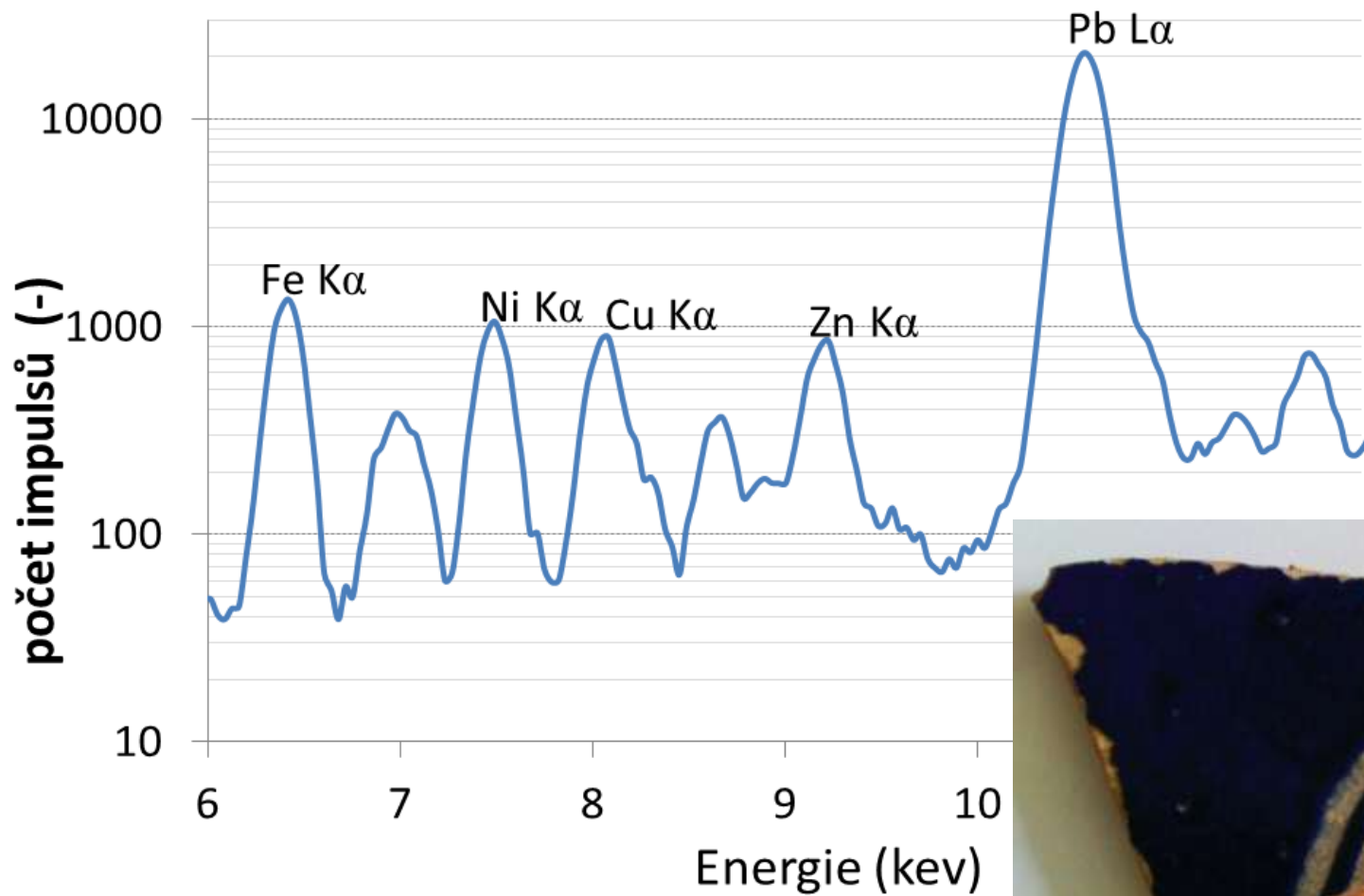
STANDARTY a 20 KČ

INKOUST Z PERGAMENU

KERAMICKÝ STŘEP

ZÁVĚR

- Provedena energetická kalibrace
- Ověřena pravost 20 Kč
- Identifikováno rozdílné složení pigmentu na pergamenu
  - > nalezené složení nevyvrací domnětku že jde o středověký materiál
- Střep
  - > Patrně použitá olovnatá glazura
  - > Modrý pigment patrně Azurit (obsah Cu)
  - > Bílý pigment patrně zinková běloba

REFERENCE

- ◎ Průša, P., *Rentgenofluorescenční analýza* diplomová práce, FJFI ČVUT Praha, 2001
- ◎ http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_20czk.html, 21.6.2011